

Излази 1. и 15. дана
— у мјесецу —

Цијена за Аустро-Угарску: на годину К 2-40
на по године К 1-20
на четврт год. К —60
За друге земље: на годину 4 круне. Поједи-
ни бројеви 10 пот.

СРПСКО КОЛО

НАРОДНИ ЛИСТ

Огласи рачунају се по
ценовнику. Ако се ви-
ше од три пута увр-
шћују, рачунају се је-
— фтиније. —

Уредништво се налази у
Николићевој улици бр. 8.
Писма се шаљу на уред-
ништво „Српског Кола
народног листа“. Руко-
писи се не враћају. —

Издаје: Друштво „Српско Коло“ (д.-д.)

Уређује: Уредништво „Н. Србобрана“

Хоће туђин наше земље.

Један бистар сељак, познаник наш, из око-
лине глирске у Банији пише нам, како свијет
чита у овоме своме народном листу, да би мо-
гло лако доћи у недалеком времену до рата с
Турском. „Шваба из Њемачке, пише нам тај
брат сељак, гура Швабу из Аустрије и Маџара
из Угарске, да отму Турчину још и друге зе-
мље, Стару Србију и Маџедонију, као што су
отели Босну и Херцеговину прије двадесет и
шест година. Многи наш човјек не види то,
него се радује, како ће опет ићи отимати туђу
земљу и гинути за туђу корист, као што је
гинуо откада је дошао под Швабу и Маџара“. Тај
наш познаник сељак моли нас да напишемо
и о томе коју ријеч, јер он мисли да се прави
Србин не смије радовати, него би морао за-
кукати, кад видимо, ко хоће да се докопа на-
шега Косова, да по њему суди и да добије под
своју власт наш народ. Још нас пита тај брат,
има ли он право кад овако мисли и суди.

Ми му ево шаљемо одговор у овоме нашем
народном листу, да га чита и други свијет, па
му поручујемо, да он има потпуно право и камо
среће, кад би сваки наш сељак из бивше Кра-
јине овако мислио, а ево зашто.

Ако је ико гинуо у ратовима, то су гинули
наши крајишници или граничари. Није било
рата, у коме он није своју крв пролијевао. Ги-
нуо је у Италији, гинуо је у Данској, гинуо у
Њемачкој, гинуо у Угарској, а с Турчином је
стајао увијек на ратној нози и гинуо непре-
стано. И док су наши граничари гинули и крв
своју пролијевали, дотле је други свијет радио
и напредовао, земљу обрађивао, занате дизао,
трговином се бавио, школе отварао, а јадни
граничар је главу губио. Њему уклопили пушку
у шаке и слали га, куд су хтјели, а преостали
народ у Крајини остајао забатаљен и препуштен
сам себи. По дванаест година није се кући вра-
ћао, а ако је граничар што скривио, повалили
би га на клупу, па му одвалили по двадесет и пет
и више батина као волу, кроз шибе би трчао, и то
је била награда њему и његовима, што су главе
губили. И још има и данас људи, који жали за
оним временима, па онда и други млађи збиља

вјерују, да нам је онда боље било. А какво нас
је добро тукло, доста је кад кажемо, да смо ми,
народ наш из бивше Крајине, бар сто година
застали за другим свијетом, и док у оној Дан-
ској, против које су граничари равно прије че-
трдесет година ратовали, јер их је Шваба тамо
слао, сваки и цигли сељак зна писати, у свој
нашој горњој Крајини данас од стотине не зна
ни десет. Ето, то су благодати оних времена.
А како су нама православним Србима вјеру го-
нили, могао би дебеле књиге писати о томе.
Казаћемо само, да су они, који су оно неко-
лико жалосних школа полазили, морали науку
божју, оченаш швапски учити, а да друга зла
и невоље сад не спомињемо, јер ћемо већ о томе
говорити.

Кад је граница укинута, онда смо дошли
и спојили смо се с другом нашом браћом у
Хрватској и Славонији, а она војна граница
преко Дунава спојила се с Угарском. Али на
том није остало, него су се Шваба и Маџар
погодили, државу Аустро-Угарску подијелили
на двије поле па у Аустрији господари Нијемац
(Швабо), а у Угарској Маџар. Па кад би још
на том остало, али није. Ни ми у Хрватској и
Славонији нисмо добили своје слободе, него
смо морали склопити погодбу и нагодити се с
Маџарима, да главне ствари у држави имамо
заједнички с Угарском, у којој Маџари запо-
виједају, а нама је нешто само остало. Што је
најглавније, то је, да својим новцем, који народ
плаћа и земља даје, не господаримо сами по
својој вољи, како би најбоље знали и умјели.

И сад, да кажемо још ово: Прије двадесет
и осам година дигла се у Босни и Херцеговини
буна, Срби су почели крв пролијевати и гинути
баш као што се буну и гине народ у Старој
Србији и Маџедонији. Загазила у рат послје
тога Србија и Црна Гора, загазила и Русија, и
потукли Турке. Русија направила мир, дала
Бугарима слободу, а наша браћа у Босни и
Херцеговини добили су да буду слободни и да
управљају сами собом. Али тако није остало.
Европским државама и народима, особито Ен-
глезу, Шваби и Маџару није то било право,
него сазову све државнике у Берлин, главни град
Њемачке, па измијене оно, што је Русија била

Чувајте и остављајте сваки број овога листа, јер ће вам требати и послје, да га читате.

уговорила с Турском, и одреде, да Аустро-Угарска уђе у Босну. Русија је у рату била малаксала, Турска побијеђена, па зато су заповједиле те државе, да се Турска не смије макнути и да се њезина редовна војска не смије борити против Аустро-Угарске. И тако аустро-угарска војска уђе у Босну, а у тој војсци били су и наши Срби из Границе. Мјесто, да наш српски народ у Босни и Херцеговини, који се бунио и крв пролијевао кроз три године дана, постане свој господар, потпао је под Швабу и Маџара и данас је тако. Како је народу тамо, знате и ви сами, а ако не знате, запитајте их, па ћете чути.

Па као год, што је Швабо и Маџар добио Босну и Херцеговину, тако хоће опет данас да добије Стару Србију и Маћедонију, и ако они немају тамо никаква права, као што нису имали ни на Босну и Херцеговину. Наш народ у Старој Србији и Маћедонији тражи да буде свој господар, тражи своју слободу, а Швабо и Маџар хоће да они завладају и загосподаре с њиме. И тако сад знате, да ли се Србин може веселити, ако Швабо и Маџар пођу тамо. Ја милим, као и овај Србин из околине глинске, да се нико од нас не би смио томе радовати. Како смо прије казали, народ у Старој Србији и Маћедонији хоће да буде сам свој господар, и према томе, кад тај народ не би била наша браћа, морали би му то желити, а камо ли истом, кад су они крв од наше крви и кост од наше кости. Сад знате.

Руско-јапански рат.

Генерал Куропаткин.

Доносимо слику генерала Куропаткина. У прошлом броју ми смо описали, како је Куропаткин као млад официр био десна рука славног руског генерала Скобељева. С њиме је војевао на свима руским бојним пољанама, с њиме је дијелио добро и зло. Само својом вриједношћу, знањем и војничким даром попео се високо изнад других. Био је министар рата и учинио је много за руску војску. Кад је дошло до руско-јапанског рата, руски цар држао је њега за најспремнијег и повјерио му је врховно заповједништво све руске копнене војске у Азији, која ће подијелити мегдан с Јапанцима. У њега Руси стављају своје велике наде, и он ће освјетљати част руског оружја.

Јапански нападај на Порт-Артур.

Од када је започео рат, Јапанци су већ десетак пута нападали на ратну руску луку у Манџурији Порт-Артур, који би могли назвати кључем Манџурије. Кад би Јапанци заузели Порт-Артур борба би им на копну била јако

олакшана, јер би могли искрцавати војску у Манџурију и с бока ударати на руску војску. Али су досад увијек лоше среће били, јер су их Руси свагда јуначки одбили. Већ два пута су покушали Јапанци да се кришом довуку до луке па да потопе неколико својих трговачких лађа и да тако затворе руску луку. Кад би то учинили, руски ратни бродови не би могли дуже времена из луке, Јапанци би могли бомбардовати луку, а на другој страни искрцавати војску на руско земљиште. У ноћи од суботе на недјељу хтједоше Јапанци опет затворити улаз у Порт-Артурску луку. Руси опазише за времена, што намјеравају Јапанци, разорише им четири брода, која су требала затворити луку, и потиснуше Јапанце натраг.

Ратно спремање.

Знамо, да би наши читаоци жељели чути, како је већ дошло до великих битака и како

Алексије Николајевић — Куропаткин
врховни заповједник руске војске у рату с Јапанцима.

су Руси Јапанце смлавили. Али то не иде тако лако. Голема је даљина из Европе у Азију на бојно поље. Треба се возити жељезницом три недјеље дана док се из средине европске Русије стигне у Манџурију. Колико је ту великих и силних запрека на путу, колико муке и труда стаје, док се пошље војска, па оружје, па муниција, храна, лијекови и све што треба за једну војску. Све то Русија свладава и сваки дан тамо је све више војске. Прекјуче је стигао и главни заповједник генерал Куропаткин и већ је преузео главну команду над копненом војском, а већ прије двије недеље стигао је у Порт-Артур најбољи официр на мору адмирал Макаров, и он је преузео заповједништво над

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

руском морнарицом. Сад се истом може очекивати, да ће за кратко вријеме доћи до правих батака, али док до њих дође може још проћи бар двије три недјеље дана, ако не и више.

Јапанци су се љуто преварили, јер су они мислили, да ће моћи ударити на Русе, док ови још немају доста војске у Азији. Али кад су почели слати војску према ратном пољу, наишли су на велике потешкоће. Кроз земљу Кореју, у коју они преко мора преносе своју војску из Јапана, тешко се крећу напријед. Путови су слаби, брегови велики, зима јака, па се тешко иде напријед. А што год они касније дођу до бојишта, Руси ће имати све јачу војску, и онда није тешко погодити, како ће изићи из овога рата.

Диоба Јакшића.

(Народна пјесма.)

Мјесец кара звијезду Даницу:

„Ђе си била, ђе си дангубила?

„Дангубила три бијела дана?“

Даница се њему изговара:

„Ја сам била, ја сам дангубила

„Више б'јела града Биограда,

„Гледајући чуда великога,

„Ђе дијеле браћа очевину,

„Јакшић Дмитар и Јакшић Богдане.

„Лијепо се браћа погодише,

„Очевину своју под'јелише:

„Дмитар узе земљу Каравлашку,

„Каравлашку и Карабогданску,

„И сав Банат до воде Дунава;

„Богдан узе Сријем земљу равну,

„Сријем земљу и равно Посавље,

„И Србију до Ужица града;

„Дмитар узе доњи крај од града

„И Небојшу на Дунаву кулу;

„Богдан узе горњи крај од града

„И Ружицу цркву на сред града.

„О мало се браћа завадише,

„Да око шта, веће ни око шта,

„Око врана коња и сокола;

„Дмитар иште коња, старјешинство,

„Врана коња и сива сокола,

„Богдан њему не да ни једнога.

„Кад у јутру јутро освануло,

„Дмитар узја вранца великога,

„И он узе сивога сокола,

„Пак полази у лов у планину,

„А дозива љубу Анђелију:

„Отруј мени мог брата Богдана;

„Ако ли га отровати нећеш,

„Не чекај ме у бијелу двору.““

„Кад то зачу љуба Анђелија,

„Она сједе брижна, невесела,

„Сама мисли, а сама говори:

„„Што ће ова сиња кукавица!

„„Да отрујем мојега ђевера,

„„Од Бога је велика гриота,

„„А од људи покор и срамота;

„„Рећи ће ми мало и велико:

„„Видите ли оне несретнице,

„„Ђе отрова својега ђевера!

„„Ако ли га отровати нећу,

„„Не см'јем војна у двору чекати!“

„Све мислила, на једно смислила:

„Она оде у подруме доње,

„Те узима чашу молитвену,

„Саковану од сувога злата,

„Што је она од оца дон'јела,

„Пуну рујна наточила вина,

„Пак је носи својему ђеверу,

„Љуби њега у скут и у руку,

„И пред њим се до земљице клања:

„„На част теби, мој мили ђевере!

„„На част теби и чаша и вино,

„„Поклони ми коња и сокола.““

„Богдану се на то ражало,

„Поклони јој коња и сокола.

„Дмитар лови цијел дан по гори,

„И не може ништа уловити;

„Намјера га пред вече нанесе

„На зелено у гори језеро,

„У језеру утва златокрила.

„Пусти Дмитар сивога сокола,

„Да ухвати утву златокрилу.

„Она му се не да ни гледати,

„Него шчепа сивога сокола,

„И сломи му оно десно крило.

„Кад то виђе Јакшић Димитрије,

„Брже свлачи господско од'јело,

„Пак заплива у тихо језеро,

„Те извади сивога сокола,

„Па он пита сивога сокола:

„„Како ти је, мој сиви соколе,

„„Како ти је без крила твојега?““

„Соко њему писком одговара:

„„Мени јесте без крила мојега,

„„Како брату једном без другога.““

„Тад се Дмитар бјеше осјетио,

„Ђе ће љуба брата отровати,

„Па он узја вранца великога,

„Брже трчи граду Биограду,

„Не би л' брата жива затекао.

„Кад је био на Чекмек-ћуприју,

„Нагна вранца да преко ње пређе,

„Пропадоше ноге у ћуприју,

„Сломи вранац обје ноге прве.

„Кад се Дмитар виђе на невољи,

„Скиде седло с вранца великога,

„Пак заврже на буздован перни,

„Брже дође граду Биограду,

„Како дође, он љубу дозива:

„Анђелија, моја вјерна љубо!
 „Да ми ниси брата отровала?“
 „Анђелија њему одговара:
 „Нијесам ти брата отровала,
 „Већ сам тебе с братом помирила““

Елементарне штете.

Елементарне штете зову се оне штете, које нам направе природне непогоде. Туча нам уништи усјеве, поводањ или поплава потоци нам уништи оранице и кошанице, ватра нам спали љетину, суша, која дуго траје, упропасти нам жита, филоксеру сатре винограде, све те и сличне друге несреће и непогоде називају се елементарне штете. То се често догађа, а наш свијет не зна се много пута у својој невољи ни толико помоћи, да тражи, да му се порез опрости. Зато ћемо овдје казати, кад настану такве ванредне прилике, да се може тражити опрост од годишњег пореза.

Има случајева, како већ рекосмо, кад се опрашта порез због елементарних штета, и те треба знати. Свакоме, ко има иметка, прописан је годишњи порез. Онај коме је нанијела елементарна несрећа штету, може тражити, да му се за ону годину опрости једна трећина ($\frac{1}{3}$) или двије трећине ($\frac{2}{3}$) или цијели прописани порез према томе, да ли је страдала једна трећина ($\frac{1}{3}$) или двије трећине ($\frac{2}{3}$) или цијела љетина. Тај попуст или опрост од пореза може се тражити само за ону годину, у којој је штета настала и само за тако звани „текући“ порез.

Такове су елементарне непогоде ово:

- 1) туча, поплава (поводањ) и ватра у опће;
- 2) бубе, ако на већим земљиштима униште (похарају) читаве стране (потезе).

Код **ораница** узима се за ванредну штету и мраз или водом из земље проузрочена поплава, која захвати читаве потезе. Као ванредна штета узима се код ораница, и **трајна суша** кад на већим земљиштима, које обухватају читаве атаре, уништи љетину у тако вријеме и тако, да оне године не могу донијети рода.

Ако се ораница у оној години, у којој ју је задесила елементарна непогода, посије по други пут, онда се штета, која је стигла први усјев, узима за једну трећину мањом него што је повјеренство (комисија) установила. Ако је дакле усјев сасвим уништен, опраштају се двије трећине пореза, код штете од двије трећине попушта се једна трећина, а за штету од једне трећине нема попушта. Ако на оваким земљиштима (ораницама) први плодови не настрадају од елементарних непогода, али други усјев **страда сасвим**, онда се попушта једна трећина; ако је пак други усјев само дјеломице уништен ($\frac{1}{3}$ или $\frac{2}{3}$), не даје се попуст од пореза.

Код **ораница** сматра се још елементарном непогодом, због које припада попуст од пореза:

- 1) штета, коју почине пољски мишеви;
- 2) штета од олује (оркана);
- 3) штета од рђе.

Слабији род ораница у слабијим крајевима, који су познати због свакогодишње суше, нема права на попуст, јер је на то већ узет обзир у катастру, кад су та земљишта стављана у разреду (класифицирана).

Ако је на **ливадама** сијено елементарном штетом уништено, али отава расте, узима се штета за једну трећину ($\frac{1}{3}$) мање, него што је повјеренство нашло. Ако је пак сијено остало, а отаву је стигла непогода, опрашта се једна трећина ($\frac{1}{3}$) пореза, а ако је отава само дјеломично уништена, не припада попуст од пореза.

За она земљишта, која редовно потоци вода из земље, (извор-вода), не даје се попуст од пореза, јер је то већ узето у обзир у катастру код процјењивања. Овакове се поплаве ипак само онда уважавају, ако настану провалом насипа или трајном кишом, или ако изванредне поплаве обухвате цијели атар опћине.

Ако елементарна штета стигне такве плодове, који су већ пожњевени, дакле одијељени од земљишта, за такве штете не даје се попуст од пореза.

Елементарна штета, коју нанесе трајна суша, даје право на попуст од пореза само код ораница.

Ако елементарна непогода оштети земљину честицу, попушта се порез за онај дио земљишта, који је елементарна штета стигла.

За земљишне честице, које су дјеломице биле посијане, а дјеломице су угарене (у пријелогу), попушта се порез само за посијани дио.

Ако је у катастру уписана земљишна честица као ливада, па се касније претвори у ораницу, онда попуст због елементарне штете даје се само онако, како је у катастру унесено, дакле у овом случају за ливаду, а не за ораницу.

Како треба штету јавити? Онај, који је оштећен, или ако их има више, онда два заступника њихова морају писмено пријавити своје опћинском поглаварству, да их је штета задесила. Пријаву ваља поднијети у року од осам (8) дана, од када је штета настала. Тако подносе пријаву мале газде (посједници), а велики посједници имаду поднијети посебне пријаве.

Код елементарних штета, које се постепено догађају, тај се рок овако мора рачунати:

Код поплаве се рачуна рок од онога дана, кад је вода достигла највећу висину, код трајне суше или кад кукци (бубе) почине штету, на ораницама, има се пријава поднијети бар петнаест (15) дана прије него започне жетва.

Опћинско поглаварство има у року од три

дана, кад се пријава поднесе, одредити очевид и записник о извидима поднијети у року од даља три дана кр. финансијалном равнатељству, које ће одредити комисију да установи штету, (финансијално равнатељство не смије молбу одбити, ако је штета и незнатна, док не изашаље комисију и док ова не донесе одлуке). Ако пријава закасни, кр. финансијално равнатељство може је одбити, али мора ипак одлуку издати у року од три дана, откад је пријава стигла. Али и у том случају мора дати штету пописати, јер странка има право да се оправда зашто је закаснила.

Ако се елементарна штета не пријави по пропису писмено већ само усмено, а опћина штету у законитом року установи и записник у законитом року поднесе кр. финанц. равнатељству, онда ваља и усмена пријава.

Изаслано повјеренство (комисија), које ће установити штету, сачињава изасланик кр. финансијског равнатељства, два опћинара као вјештака процјенитеља, које начелник одреди, а у градовима два градска вијећника. Ово повјеренство већином гласова одлучује о штети, да ли је почињена у $\frac{1}{3}$, $\frac{2}{3}$ или у цијелости. Против одређења попушта по кр. финансијалном равнатељству има оштећени право призива на управни одбор жупанијски у року од 15 дана, рачунајући од онога дана, кад му упишу порез у књижицу, а против одлуке управног одбора има право тужбе на кр. угарско-хрватско управно судиште у Будимпешти у року од 15 дана, када му се уручи одлука управног одбора.

Други пут ћемо казати, шта треба знати о елементарним штетама код винограда.

Шта ми је Јово из Америке писао?

Баш сад су некако равно двије године, кадно је мој парохјанин Тешо пошао први у Америку на зараду. Није му била сила; имао је лијеп посјед — виноград, воћар и око 12 рали ливаде и ораће земље. Уз то је имао своје коњиће, три краве и двоје јунади а што је главно, био је самац са својом породицом и имао је нешто мало дуга. Што рекли наши, могао је лијепо живаркати. Но уш'о ајдец у човјека па се не да ни вилама седлати! Бадава сам га сјетовао, молио и наговарао да не иде. Он заопуц'о једно те једно, „морам, вели, не могу од ове опћинске господе живјети“. И отиш'о је! Знам да вас копка да дознате како је прош'о. Никако. Прије одласка, да скуца путни трошак, прод'о коњиће и заложии бару за 100 фор. да је купац коси, док му новац не врати. У Америци једва саставио годину. За ту годину послао је кући свега

250 фор. Новац као новац брже се расплинуо; треба порез платити, земљу обрадити а и кућни су трошкови велики, уз то женска глава која није вична новцем баратати. И тако новац прошао а дуг остао. Кад се Тешо кући повратио, морао је из штедионице позајмити новаца да купи коње и откупи ливаду. Сад му опћинска господа не сметају. Да ли га је Америка опаметила не знам; видјеће се!

На по године послјије Теше отишло је у Америку и неколико Бијелничана, међу њима и Јово. Чим су стигли у Америку и добили рада, Јово ми је писао. Ево његова писма:

Маријасвиле Па 10/11 1902.

Драги наш оче дуовни!

Ево увати мало времена да вам напишем пар љубазнијех ријечи. Ми смо сви вала Богу здрави које и вама од Господа Бога желимо, да би вас ово наше писмо у здрављу и весељу затекло.

Путовали смо до мора добро, по на галији смучило нам се, неки су по два три дана били у бујилу и нијесу знали за се. Кад смо дошли у Маријасвилу дочекала су нас наша браћа Срби и одма нам нашли посла. Надница је добра, имамо на дан 3 фор. 75 новч у нашем новцу, али је пос'о не само тежак већ и опасан, сваки час море се глава изгубити особито ко је невјешт. Ови што су прије нас дошли приповиједају, да је по другијем мјестима погинуло доста нашије људи понајвише оније који у фабрикама код машина раде. Камо срећа да смо вас послушали и код куће остали на свом огњишту, код нас је тамо Америка а ово је наша чемерика. Ал сад што је то је, пебо високо, кућа далеко а земља тврда. Молићемо се Богу и радити да што зарадимо и живи се кући повратимо а и ви молте Бога за нас гријешне, што морамо и на светац радити.

Драги дуовни пастиру! Знам да ће вам мило бити да вам јавим, да се чврсто држимо нашега сањета који сте нам дали пред полазак у матери цркви кад смо се причешћивали. Нијесмо се ни дај Боже ниће стићели наше вјере православне ни имена српског нити ћемо. Да вам кажем како је једанпут било на галији. Кад је дошло вријеме да се руча, ми се лијепо прекрстили, Богу помолили па онда сједи да једемо. Тако ми једући разговарамо се а некакви ка' господин приђе к нама и мене нешто запита, ја му одговорим да не разумијем његова језика. Онда други неки господин рече му истијем говором нешто што и ја чу ријеч „кроват“. А ја устанем и реко му да нијесмо Рвати већ Срби и да му покажем да смо прави Срби вјере светог Саве ја склопим свету троицу и лијепо се пред њим прекрстим „војма оца и сина и свјатога дува“. Он се само насмија и потапка ме по рамену и вели право. Још вас молим да кажете оној нашој браћи што намјеравају вамо доћи, да не иду, јер је вамо тешко. Нека они тамо раде ко што се вође ради па им не треба боље Америке. Кад би се још и наша влада и наша господа бринула за нас и упућивала нас и помагала дајући нам посла ко што вође раде, ниће не би било боље што код нас. Но томе су криви они наши људи што бирају посланика у сабор који за пордију шаприкаша и лијепу ријеч опћинске господе или престојника изабери таку господу, који се брину само за се и своју родбину а народ им је девета брига. Ено нашег посланика Фериха, што је двапут у Петрињи изабрат, никад ни уста отворио није да каже невоље наше. Ал даће Бог па ће се

и наши Срби оразумити и прогледати и виђети ко им је пријатељ а ко не, па ће и у опшину и у жупанију и у сабор бирати само оне људе, за које знаду да су честити и да су прави пријатељи народни, не бојећи се за ото ни начелника ни престојника ни икога на другој земљи. Још вас молимо оче дуовни, да о Божићу у матери цркви с народом споменете нас гријешне да нам Бог опрости а ми ћемо гледати да по могућности дарујемо свету матер цркву и то ћемо гледати пред Ускрс послати. А сад сви љубазно поздрављамо вас и вашу вамилију и сву нашу Србадију и молимо брз одговор.

ваш Јово.

Ето то ми је писао мој честити Јово. Ријеч је одржао и пред Ускрс послао је 45 круна а пред Божић 231 круну у корист св. матере цркве, што су њих неколицина између себе сакупили. Хвала им свима! Дао Бог да се сви што прије живи и здрави на своје огњиште поврате.

п. П.

Како сељака гуле.

Приповиједаћу вам један догађај, који је вриједно да знате и који вам може од користи бити. Имена вам нећу говорити, јер то није од потребе. Главна је ствар, и ево како је било:

Један сељак наумио је да иде у Америку. Отиде једном човјеку, који је давао новац под интерес и затражи од њега зајам од три стотине круна за пут у Америку. Уз њега су била и два његова пријатеља као свједоци. Онај кајишар обећа му дати три сто круна, ако му се писмено обавезе, да ће му за седам мјесеци вратити четир сто и педесет круна, што износи годишње преко 80 на сто. Сељак пред свједоцима потпише обавезницу на четир сто педесет круна, али се у обавезници није спомињало, колика је главница, а колики су камати, него је све изгледало као главница.

Послије седам мјесеци пошаље сељак из Америке три стотине круна и 14 круна камата, и то је само 8 на сто, а толико закон највише допушта узети камата. Кајишар није хтио примити него покаже жени сељаковој, која је новац донијела, обавезницу на четир сто и педесет круна и изјави, да мање неће примити. Жена однесе новац суду, тамо га преда и подигне тужбу против кајишара, да призна да је са 314 круна потпуно намирен дуг. У парници је доказала са свједоцима, да је онај кајишар заиста исплатио само три сто круна, а оних 150 К да је хтио узети као камату. Суд је судио да жена има право и та је осуда потврђена и од највиших судова.

Кад дакле имаш посла с кајишаром, не иде без свједока, који ће ти увијек моћи посвједочити, колико си новца заиста примио. Јер ако дође до тужбе, неће кајишар моћи више тра-

жити, него што је дао уз законске камате, који не могу бити виши од 8 на сто (то се обично пише овако: 8%).

Народно здравље.

Пиће је отров.

Знате сви добро, ако је у једној кући чељад на свом месту, честита, радена и ваљана, онда се каже да је та кућа добра и честита. Што је у којој кући више чељади, за коју се може рећи да је честита, то је кућа боља, а најсрећнија је она кућа, у којој су сва чељад ваљана.

Што је у ком селу више честитих и добрих кућа, то је село боље и честитије. У коме крају има више села, за које се може исто рећи, кажемо тај је крај ваљан, честит, јер у њему живи раден и добар свет.

У којој држави има више оваких крајева, или је којом срећом бар већина таквих, онда се каже да та држава добро стоји, да напредује, да је у њој благостање. Видите дакле, да је у селу, крају па и држави главно кућа (породица, фамилија). Она је темељ друштву. Па где је породица честита и ваљана, ту је и друштво на свом месту. Кад год је било да је кућа пропала или морално, а то ће рећи, кад се у њој губио стид и поштење, или материјално, то јест, кад је патила од немаштине и сиротиње, то је осећало цело друштво, па и држава.

Кад је кућа (породица) од такве важности за цело друштво и његов напредак, онда се само по себи разуме, да све што рђаво утиче на породицу, утиче рђаво на цело друштво; те коме се хоће добра друштву, мора гледати да свака кућа буде на свом месту, мора се добро чувати да рђавим примером не окужи кућу, јер је онда окужено и цело друштво.

Кад видимо колико је кућа важна у друштву и држави, морамо се запитати, како стоји кућа код нас. Је ли живот у њој незаражен, здрав? Ако је заражен, ко је томе крив, и да ли се и како може томе помоћи?

Људи радо један од другогаче уче, било добро, било зло (ово на жалост чешће). А од паметног и ученог човека најпре. Ратар човек радо ће учинити нешто, што је видео да господачине, јер к'о вели: кад господачина, која су учила школе и знаду више од неука сељака, чине нешто, онда је то добро. Дакле поводе се лако за њиховим примером. Ако су та господачина народна господачина, па дају само добар пример сељаку, онда је добро, али ако је (као на жалост код већине) сељак њима девета брига, те не пази шта ради и говори пред сељаком, то овај прима од њега поред доброг и зло. Од много зала, која владају у српској кући наве-

шћу само *пиће*, које је, како мислим, највеће зло, и онај који би га искоренио или умањео, био би највећи добротвор, управо спасилац наше ратарске куће.

Узмимо само ово: У једном селу има две до три куће, рецимо попова, учитељева, бележничова, те кога трговца, за које се каже да су господске куће. У којој од тих господских кућа, са којима наш ратар даномице долази у додир, пије се.

Пије се вино, пиво, ракија или друго пиће. Сељак, који то види, рећи ће: Е, па кад та господа могу пити, зашто да не могу и ја, који по цео дан ђускам земљу, и у зноју свога лица заслужујем хлеб. Зашто и ја да не окусим мало „мученице“, да се оснажим.

Почне из дана у дан, па ма и ређе, себе „крепити мученицом“. Недељом и свечаником сврне мало к'о човек и у крчму (биртију). Куда би он мимо људе? У крчми почне полићем док не дотера до литре. Мало по мало он не може бити ни једног дана без пића. Ода се тако пијанству и страћи сваки пут сву своју крваво зараћену крајцару. За зарадом пропусти „крз гушу“ и оно мало кућице и које парченце земље.

Пиће прелази у страст (наваду, навикну). Човек кад се на њега навикне не може без њега бити. У пијанству не влада после човек собом, учини којешта т. ј. за пијанством иду нераздруживе пратилице различне недаће и беда.

Прво човек пропада; страћи све што заради, па по мало крњи и од своје сиротиње. Затим долази рђав живот; свађа и злостављање у кући обичне су ствари. Ту су после и различне болести, јер пиће шкоди здрављу, трује тело човечје. Од оца или матере пијанице рађају се и болесна деца, или лопови, паликуће, пијанице. Из пића не може бити ниучем и никаква добра, него само зло.

Ко заиће по нашим селима, па завири свецем и недељом по крчмама, те види нашег ратара (сада већ и жене), где пије, и то само ракију (која је највећи отров), јер је најевтинија, биће му јасно, зашто се виче на све стране да пропадамо. Поред рђаве хране, и рђава стана, кад се трује живот још и пићем, није чудо да ударамо у свему натраг. Ко о асентацијама (новачењу) погледа нашу момчад сувих мишица, згрбљених леђа и упалих прсију, томе мора наврети суза на очи. Зар ће то бити косовски осветници, зар то подмладак, узданица наша на којој свет остаје. Јадно нам Косово, а јадније наше уздање!

А шта је томе узрок? У многоме пиће, и опет пиће, јер оно је велики кривац, који упропашћује кућу и чељад (породицу) нашу и цео њезин живот, а тиме кочи и цео друштвени и

народни нам напредак, слабећи му снагу и сокове за живот.

Зато би била дужност свију правих пријатеља народа, да свуда и сваком приликом не само говоре проти пићу, него примером показују. Ми смо тако да код нас од рођења па до смрти нема ни једног важнијег дана у животу да се не „прославља“ — пијанчењем. Куда то води није тешко прорећи. Него, Србине, памет у главу, јер ако овако дуже устрадаје, ми идемо у сусрет сигурноме злу.

— чев.

Шта се збива у нас и у свијету.

Народне скупштине српске самосталне странке. Ми смо већ писали, да је српска самостална странка, која се бори за права народа српскога, приредила већ неколико народних скупштина, на којима се народу тумачи, шта треба и како треба да ради народ па да му буде боље. Српска самостална странка у свом листу „Новом Србобрану“ у Загребу бори се пером за свој народ, а на скупштинама њезини људи говоре и казују народу његова права. Та је странка покренула ево и овај народни лист „Српско Коло“, да и наш сељак српски добије своје новине, па да и народ наш сељачки помогне ту српску странку. Чим нас је више, тим смо јачи, па је и борба против непријатеља народних лакша.

Те народне скупштине биле су досад у Глини, Пакрацу, Двору и Осјеку, а сад ће их по Ускресу бити још неколико. Биће их у Лици, у Кореници и Грачацу, у Сријему у мјесту Адашевцима код Шида, а биће их и по другим мјестима. На њима ће се народу говорити, шта треба да ради, кога треба да бира у сабор, тумачиће му се, како му је сада и како му може бити боље.

Српска самостална странка хтјела је приредити трећи дан Ускреса народну скупштину у Буловцу код Дарувара у Славонији, али је котарска област забранила. Није право господи, која имају власт у рукама, да се народу тумаче његова права. Видјећемо шта ће жупанијска област и земаљска влада рећи на ово и да ли ће потврдити забрану кот. области у Дарувару. Али све те запрете неће српску самосталну странку омести и она ће се и даље борити за права свога народа. Зато и српски народ треба да њу помогне у свакој прилици, и морамо гледати да људи из те странке дођу у сабор, а не да Срби бирају Мађароне, који стоје уза сваку владу, а народ им је девета брига.

Лична жељезница. Већ толико година Лика и Крбава тражи жељезницу, која би је преко Огулина спајала с Далмацијом и тако јој отворила пут са свијетом. Али Мађари нису никад узимали обзира на све молбе и вапаје Горње Крајине, јер су жељезнице у њиховим рукама. А нису то радили за то, јер сав промет хоће да управе преко Ријеке, и према томе је удешена сва трговачка политика њихова. Кад је прије неку годину било лично изасланство пред бившим министром трговине Хегедишем, онда је он рекао ове ријечи: „У горњој Крајини неће се градити ни једна жељезница, која би била на штету града Ријеке или угарске државе“.

И ону жељезницу, која би Лику везивала преко Огулина с Далмацијом сматрају Мађари да би била на штету Ријеке, па зато не даду ни да се гради. Брига њих, били та жељезничка пруга била на корист биједном народу у Горњој Крајини, они не даду, само ако мисле, да би то било можда на штету њихову. Према томе је удешена сва њихова прометна и трговачка политика, и не само Лика, него цијела Хрватска и Славонија не може добити педља

жељезнице, ако то не иде у рачун Маџарима. Ето, видите, како политика и ту одлучује. Ми плаћамо за заједничке ствари скупа с Угарском, али кад дође да се Хрватској и Славонији што учини, онда се то не смије учинити, ако не иде и у корист Угарске, па ма то било сто пута у корист Хрватске и Славоније.

А сад ћемо вам казати и ово најновије. Ове је године сабор у Пешти, који је за заједничке ствари и сабор за нас, одлучио, да се одреде милијуни који ће се употребити идућих година за градње жељезница, цеста, мостова и других градња. У четвртак је у сабору у Пешти министар финансија Лугач изнио пред сабор законску основу, да је прими. У тој основи одређено је за жељезнице око сто педесет милијуна. Од тих сто педесет милијуна одређено је за Хрватску десет милијуна, и то за градњу личке жељезнице, која би се од данас за три године почела градити, дакле год. 1907.

Ви би сад могли рећи: Ето, видиш, да ће се градити жељезница кроз Лику и да Маџари неће сметати Ал' ево одговора: Та жељезница неће бити ове ширине, као што су жељезнице у Аустрији и Угарској, него ће бити ужа, као што су оне у Босни. Неће ићи од Огулина преко Лике, Отошца, Госпића у Далмацију, него ће ићи преко Плашког, Петровасела у Бихаћ. И кад погледамо на тај жељезни пут, онда видимо, да је и он у корист града Ријеке и у корист маџарску, јер ће промет из сјеверозападне Босне скренути преко Огулина на Ријеку. Биће дакле саграђена и ова жељезница у интересу маџарске трговинске политике.

Ова ће се жељезница спојити, нема сумње, од Бихаћа до Новог, јер је туда већ направљена цеста као длач и треба само гвоздене шине ставити, па је жељезница готова. Жељезница ова неће бити од користи за Лику, јер ће сав промет из Босне окренути преко Огулина на Ријеку, а моћи ће се овом жељезницом извозити богате шуме државне на Малој Капели и Пљешивици, али без користи по Лику и по народ тамошњи. Као што видите, с нама се ради, што се хоће и жељезнице се граде онако, како то Маџарима иде у корист, а не нашем народу.

Уредовање ћирилицом. Опћинско заступство у Блињи закључило је једногласно, у сједници својој од 4. марта о. г. по рим. кал., на предлог честитог сељака и одборника Лазе Вилуса, да се у опћини блињској од сад уредује ћирилицом Евала брата Лазо, ти си своју српску дужност испунио!

Срби сељаци, који сте опћински одборници! Угледајте се на Лазу Вилуса, па предложите и тражите да се и у вашим опћинама уредује ћирилицом, ако у њима већина Срба живи. Не чекајте да то господа вапа, која с нама заједно у заступству сједе учине, јер ћете на много мјеста чекати до судњег дана. Многима је од њих Српство само на језику, а ако се и нађе који да српски осјећа, неће српски да ради, јер се боји да се не би замјерио великој господи, која ведре и облаче.

и. П.

Шта се догађало два дана у Загребу. Прије дванаест дана, у претпрошли четвртак, хтјели су Срби ђаци с велике школе (свеучилишта) у Загребу, да у српској цркви приреде молитву за побједу руског оружја. Њима се придружио и велик дио хрватских ђака с велике школе, па су у четвртак у 11 сати требали ноћи скупа у цркву, гдје би дошли били и други грађани на молитву. Али је изненада накрчки владика Мирон Николић забранио молитву, јер је земаљска влада у Загребу тражила то од њега и јавила му, да ће бити немира због молитве.

Ви ћете питати, па ко је то, коме смета молитва у цркви за нашу браћу Русе? Има их више, јер Русија има много непријатеља, а непријатељи Русима, непријатељи су и нама. Ти су се непријатељи и у Загребу спремали да

омету молитву онима, који се хтједоше богу помолити за Русе, који крв пролијевају у Азији. У Загребу има вођа једне хрватске странке који се зове Јозеф Франк. Он је покрштени Чивутић и стоји на челу странке, која се зове Старчевићева странка. Уз њега стоје Чивутић и доста заведених Хрвата, које он води за собом. Кад је владика, на жељу владину, забранио молитву у цркви, Срби и Хрвати, ђаци с велике школе, одлучили су да иду кроз Загреб и да цјевају пјесме у славу Русије, кад им се не да молити Богу. И кад су они мирно ишли улицама кроз Загреб и пјевали, људи из странке тога Чивутина Франка дерали су се и викали, само да покажу, да је Загреб против Русије. Тај Франк напуњао је оне раднике, који су уз њега, против омладине хрватске и српске, па су се они не само дерали и викали, него су и камењем нападали ђаке и разбијали прозоре на кућама српским. Два дана трајали су ти немири, а онда се умијешали жандари и војска, па су растјеривали и правили реда. Страдао је и тај вођа покрштени Чивутић д-р Франк, јер су ђаци из о свете у двапута разбили све прозоре и на његовој кући.

Тај покрштени Чивутић Јозеф Франк, загребачки адвокат, највећма мрзи Србе, јер он и његова странка тврде да нас Срба ни нема. Да богме да је то лудост, али шта ћемо, кад има безазлена хрватског свијета, који се даде и од Чивутина водити, а Чивутић знаде добро шта ради. Хвала Богу, што има много паметних Хрвата, који виде, да овај Чивутић не мисли добро ни хрватском народу, па се боре против њега и не даду, да он заведе у зло сав народ хрватски, као што би он хтио и желио.

Добри људи, који желе да народ чита.

(Наставак.)

5. Никола Поповић, из Митровице 10 ком.

6. Ђорђе Петровић, из Митровице 10 ком.

Хвала им и у име листа и у име чита-лаца! Хвала им од срца!

(Продужиће се.)

Нашим претплатницима.

Молимо све оне, којима је изашла претплата за „Српско Коло“ и оне, који нам дугују, да обнове претплату и пошљу новац, јер лист на дуг не можемо давати. Пријатеље наше и скупљаче молимо да се заузму за ово.

Администрација „Српског Коло“

Ко жели брзо и лако научити енглески без учитеља, нека купи

Упутство у енглеском језику

намијењено онима, који не знају енглески читати.

У истом се налази закон о досељеништву у Сједињене Американске Државе.

Издавањел: Драгомир Маловић, — Трст, Piazza Tomaseo 1. — Цијена је књизи с поштарином 1 круну и 10 потура.

Препродаваоци добивају попуст

606. 1—6.